GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXIX.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 94. Brasiovu 14|2 Decembre 1876.

Catra onorabilii Lectori.

Suntu ani aprópe patrudieci fora unulu, de candu pe langa alte sarcine ale vietiei portamu acestu condeiu, care gemuse doisprediece ani sub jugulu censurei vechi, insocite de infaciosiari la Clusiu si la Vien'a, maltratatu dupa aceea in totu periodulu ce urmase, prin nenumerate citatiuni la politia, prin avertissemente absolutistice, in fine prin trageri in judecata. Cu tóte aceste, suntemu decisi a implini si anulu alu patrudiecelea in servitiulu santei cause in care amu statu pana astadi.

Cunóscemu neajunsele si scaderea poteriloru nóstre o simtimu; nu potemu inse perde din vedere, ca amu ajunsu érasi intr'o epoca, care dupa simptomele sale ni se pare ca, de si sub alte forme, nu va cede nimicu celei din 1848. Veteraniloru le acórda tóta lumea cate unu restimpu de repausu; déca inse totulu este in periculu, insasi existenti'a, se punu si ei in linia alaturea cu junii si cu barbatii cei vigorosi, déca nu spre altu scopu, celu pucinu pentru ceea ce intielege poporulu nostru candu dice: E bine se avemu si cate unu betranu la casa.

Déra programa? Astadi cá si inainte cu unu anu: Nici-o programa; celu multu devis'a nóstra care este: Nu te teme turma mica! Totu ce amu mai adauge la acestu simbolu ar' fi, ca inemiculu nostru celu mai reu este Pessimismulu. Pe acesta'lu vomu combate neincetatu. Cunóscemu tóte calamitatile de care suferimu, scimu bine de unde ni se amerintia existenti'a si prosperitatea; déra pessimismului locu nu damu, ilu vomu persecuta totudeauna si pretotindeni. Cu popórale conlocuitórie nu ne vomu certa; amagite, seduse, farmecate prin demagogi si fantasti periculosi, vedeti bine, ca au cadiutu si ele victima cá si noi. Ferice de ele si de noi, candu se voru destepta pe de plinu. Noi nu vomu ajunge acea epoca binecuventata, ca ci e prea tardiu, si nu vomu apuca se dicemu in diu'a mortiei nóstre: „Acumu dimitte pe sierbulu teu Dómne, ca-ci ochii nostri vediura pe salvatorulu"; déra si candu va fi se ne bata cuiele dela mormentu, ne veti afla trecundu din acésta vale a doreriloru cu credinti'a neclatita in continuitatea vietiei nóstre nationale de ani dóue mii, in immortalitatea elementului nostru.

Ceea ce ve ceremu noi este numai, cá se nu ve pregetati a ne informa catu se póte mai exactu despre impregiurarile in care ve aflati din timpu in timpu si — se ne suppeditati regulatu midiulócele materiali necessarie pentru tiparire scl. Depinde numai dela DVóstra, cá „Gazet'a" se aiba atata textu si suplemente, precum o aveati intre anii 1860—1864.

Se nu astepte nimeni nici-unu creditu, ca-ci acela in starea de facia ar' fi absolutu ruinatoriu pentru acestu organu de publicitate.

Pretiulu ve este cunoscutu, elu stà in fruntea fia-carui nr.

La fericita revedere!

Unio. Poenitentia.

I. Cine cutédia se mai puna uniunea Transilvaniei cu Ungari'a in discussiune, dupa-ce ea s'a consumatu si prefacutu in lege inainte cu diece ani? Si cine este acelu pecatosu, care se se caiésca pentru unu actu politicu ce costase atata sange omenescu si perderi de atatea milióne? Acelu cutediatoriu este onorabilele comitetu alu magnatiloru Transilvaniei compusu din 20 de membri, éra celu care dà cuvente caintiei, penitentiei, este unulu din cei mai luminati colegi ai dumnealoru, care incepuse cu marturisirea pecateloru politice si nationali in „Ébredés" (Desteptarea) nr. 4, pentru-cá se continue altii sub alte forme in nrii 21 et 28. Acei bravi primati ai tierei nu spunu nimicu nou cu respectu la uniunea Transilvaniei pentru lectorii betrani ai „Gazetei"; déra mai tóte espectoratiunile densiloru in acésta cestiune de viétia si mórte suntu precum credemu, nóue pentru scól'a moderna dela Dobritienu. Unele lucruri mari le trecu cu tacerea magnatii, déra despre acele potemu vorbi noi, inse numai pre catu ne permite spatiulu nostru angustu romanescu si torentii evenimenteloru esterne. Noi astadi nu amu fi pusu in discussiune uniunea; credeamu ca mai potemu astepta; dupa-ce inse magnatii aflara cu cale a rupe tacerea, tienemu de a nóstra datoria a reproduce incai ideile principali ale loru, si póte a le intregi pe ici pe colea. Fora cá se atingemu legea, vomu considera numai antecedentiele ei.

Sub titlu de Ochiri retrospective (Visszapillantások) auctorulu interessanteloru consideratiuni premitte mai antaiu, ca in celu mai de aprópe trecutu avuramu barbati de statu plini de vanitate (hiuság) si lipsiti de acea demnitate, care se asteptá dela ei. Acei ómeni dusera pe natiunea maghiara (se intielege cea din Transilvani'a) pe cali false. Sisthem'a terrorisarei si a denuntiariloru, influintie revolutionarie au impinsu pe barbatii demni de pre terrenulu activitatiei si nu 'iau suferitu cá se-si manifeste opiniunile loru". Acumu auctorulu crede, ca acele manopere miserabili si-ar' fi perdutu poterea loru, ca coruptiunea e data pe facia si libertatea cuventului discreditata, adeca din causa precum intielegemu noi, ca multi abusara de ea, spunendu si scriendu calumnii, minciuni, si terorisandu. Dela 1849 inainte pre catu timpu libertatea cuventului era sugrumata, ómenii nu-si poté comunica ideile si nu se consultá; déra ideile loru óresicumu fixe colcaié in pepturi; éra dupa-ce li se deschise graiulu, se alese unu adeveratu chaote, toti pretendea realisarea ideiloru asia precum le remasesera in capete pe la 1849; judecat'a sanetósa si moderatiunea adeverátiloru barbati de statu nu mai avé nici o trecere.

(Din aceste confessiuni potu se-si puna si romanii cateva la urechia, dintre carii unii mai alesu dela 1863 inainte -si facea in adeveru de capu cu politic'a de strade si cafenele.)

Acumu vinu propriele confessiuni ale magnatiloru.

Una din ideile fixe si heredite fusese si uniunea Transilvaniei cu Ungari'a, pe care toti maghiarii o considerá in principiu cá unu postulatu nationale. Au fostu inse altii (totu maghiari), cari nu s'au invoitu cá uniunea se se faca iute, neconditionatu si fora nici-o restrictiune, din causa ca ei in acea precipitare au cunoscutu periclitarea intereseloru Transilvaniei. Totu acestia era convinsi, ca fusiunea (contopirea) perfecta prin una singura trasetura de condeiu nici ca se póte essecuta fora dauna. Intre ácei barbati de statu, cari s'au oppusu la uniunea neconditionata, era br. Franciscu Kemény, (fostu presiedinte alu dietei trasilv.), celu mai ageru politicu, care ajutatu de inalt'a sa positiune cunoscea tóte classile si impregiurarile locuitoriloru acestei tieri, tóte lipsele si aspiratiunile loru. Br. Kemény in midiuloculu acelei betii de fanatismu indigitase cu prevedere admirabile marele periculu ce are se urmedie din acea precipitatiune. Pucini l'au ascultatu. Elu (ajunsu la nepotintia fisica) nu mai intrà in actiune. Cei cari era de partit'a lui n'au avutu curagiu se vorbésca, pentru-ca „curagiulu politicu nu se afla intre virtutile maghiare". Asia déra „uniunea se esecutà cu mare usiorime de minte (frivolitate), nedemna de actiune politica atatu de importanta, incatu esecutarea semená mai multu cá repressalia luata asupra nationalitatiloru nemaghiare pentru portarea loru din 1848, decatu cá pasu de importantia immensa bine cumpanitu; potemu dice, ca noi (maghiarii) amu strinsu pe adversarii nostri de gûtu, pentru cá se ne cufundamu impreuna cu ei. Pre atunci patriotismulu transilvanu culminá in urgitarea uniunei neconditionate; pana aici vedé tóti ómenii (maghiaro-secuii); mai departe pucini cugetá. Se luamu in consideratiune, cumu astadi in tier'a cea mai civilisata din lume (Germani'a) se operédia cu crutiare estraordinaria fusiunea totale a aceleiasi nationalitati homogene, ce timpu lungu va trece, pana candu se voru sterge urmele esistentiei staturiloru germane separate, si cumu gubernulu centrale alu statului s'a marginitu numai la atatu, cá se departedie poterile straine, de es. pe cele religióse (!) din calea desvoltarii nationale. In adeveru, vediendu aceste, stamu cá marmuriti facia cu acelu optimismu usiorelu, care a voitu se faca din Transilvani'a Ungaria, cu o superficialitate ce semena cá si cumu ai inchiná cuiva cu unu pacharu de vinu. Acea politica usiorica de strada, urmata orbesce, se resbunà pe sinesi la momentu. Deputatii Transilvaniei, cá si poporale dela turnulu Babilonului, incetara a se mai intielege unii cu altii. Insusi Franciscu Deak, care simpathisá fórte multu cu Transilvani'a, in urmarea celoru mai pestritie informatiuni 'si perduse patienti'a si venise in mare confusiune. Dintre deputatii transilvani incetase ori-ce comunicatiune. A pronuntiá numele Transilvaniei semnificá unu anachronismu ce te baga in prepusu (suspitiune). Acumu nu mai era nici-o ideia, pentru care deputatii Transilvaniei se fia potutu lucrá impreuna, in cointielegere, cu taria si demnitate. Candu ei vorbiea in vre-o cestiune de acele, in care numai densii era competenti, ii incriminau de separatisti si'i amutiá cu torentele de retorica a dogmaticei politice a unguriloru, din care ardelenii nu pricepea nimicu. Atunci acestora le remase numai fórte umilitóri'a rola de sioptitori, cersitori de audentie, cautandu fia-care cá se ajute la nevoile tierei pe cale privata.

Se urmarimu si mai departe aceste confessiuni ale magnatiloru cu atatu mai vertosu, ca ele ajungu si pana la noi, la natiunea nóstra. Densii adeca continua revelandu unele cá aceste:

Se póte dice, ca acea potere, care cugetá, se temea, grijá si privighiá pentru Transilvani'a in cursu de seculi, acea potere disparuse. De aci incolo ni se presenta acea aparitiune singulare, unde

unu parlamentu maghiaru ce avea se simpathisedie cu maghiarii ardeleni si unde a cincea parte din membri suntu ardeleni, aspiratiunile cele mai juste ale Transilvaniei, prosperitatea ei materiale si totu ce au voitu (maghiarii transilvani) a salva prin uniune, se le ignoredie si despretiuésca cu admirabile liniste si consecentia. Aceste nu suntu vorbe góle, nici afirmatiuni arbitrarie. Celu care se indoiesce in acestu punctu, se reflecte la legea nationalitatiloru, la acea rusînatória inchiare de pace dupa unu bellu civile victoriosu, la legea despre scólele comunali, la legile organice pentru comune, in care se coprinde nu numai abdicarea ideei statului maghiaru, déra si invitamu cu ele pe nationalitatile nemaghiare cá se ocupe terenu". Cumuca acele nationalitati nu s'au desteptatu la momentu, ca adeca n'au priceputu cum se le folosésca, acésta dicu nu este meritulu dietei.

In acestu punctu dnii magnati se insiéla amaru, ca-ci nationalitatile au cunoscutu la momentu si cunoscu fórte bine curs'a cea mai periculósa ce li s'a pusu si li se mai pune prin legi de acelea. Celu pucinu noi romanii le pricepuramu de minune, ba eramu preparati cá se le vedemu asia cùm sunt ele, inainte de nascerea loru, pentru-ca cunosceamu bine pe sororile loru legi dintre anii 1840—1849; sciuseramu si pentru-ce ne-amu versatu sangele. De aceea nu amu partecipatu si nu partecipamu nici la fabricarea loru. Fia aceste observate numai cá prin trecatu din partea nóstra si se vedemu ce ne mai spunu boierii, dupa cari vomu ajunge si noi la vorba.

(Va urmá).

Brasiovu in 1/13 Decembre 1876.

Desi nu avemu o placere deosebita de a ne ocupá de camer'a unguresca, totusi facia de rigid'a realitate, ce ne face a semti pana la ossu, ca ne aflamu sub stapanire maghiara, n'avemu in catrou, decatu a notificá pe scurtu totu ce se intempla mai momentosu in sinulu acelui corpu, care fora de noi face legi si pentru noi.

Din notitiele luate in numerii precedenti onor. lectori voru sci, ca camer'a unguresca votéza in ruptulu capului rubricele bugetului pre an. venitoriu si ca a ajunsu dejá cu votarea pana la bugetulu ministrului de cultu si instructiune publica. Cá resultatu alu desbateriloru asupra acestui bugetu insemnamu mai inainte de tóte, ca maioritatea camerei a primitu propunerea guvernului, de a se face o reductiune de cinci percente in dotatiunile acordate basericeloru necatolice. Contra acestei reductiuni au vorbitu deputatii Berzevicz, Parteniu Cosma Gebbel si Veres, inse fora resultatu fapticu. Totu la desbaterea asupra acestui bugetu s'au facutu propuneri, cá limb'a maghiara se se introduca cá studiu obligatoriu in tóte scolele din tiéra, adeca si in cele confessionale, deórace numai pre acésta cale póte maghiarisarea se arete resultate mai imbucuratórie. Ministrulu de instructiune publica este dupa parerea dlui Domahidy, in prim'a linia chiamatu de a maghiarisá, pentru ca sub poterea lui se afla junele generatiuni, si numai dupa aceea urméza apoi ministrulu de interne, celu de justitia etc. Va se dica, domnii maghiari insisi ne spunu, ca ministrii maghiari n'au se se ingrigésca de buna instructiune, buna administratiune si adeverata justitia, ci numai si numai de maghiarisare si pentru maghiarisare.

In siedinti'a dela 9 Decembre se desbatù petitiunea studentiloru dela universitatea pestana, adressata catra camera din causa, ca li s'a opritu se faca conductu de tortie in onórea consulelui turcescu. Stang'a estrema a intratu tóta in lupta, spre a aperá plansórea studentiloru, inse maioritatea a lucratu pe voi'a dlui Tisza si voindu a evitá celu pucinu unu nou blamagiu, a respinsu petitiunea si a disu, ca senatulu universitatii si auctoritatile publice au processu correctu, candu au opritu pe studentii dela o asemenea demonstratiune.

— Sgomotulu celu mare despre neintielegerile si certele intre fratii dualisti s'a mai potolitu, inse faptulu a remasu, ca impacatiunea cea noua are se tréca inca preste mari dificultati. Partit'a constitutionale din senatulu imperialu a dechiaratu rotundu si categoricu, ca nu póte se primésca principiele pe basea caror'a s'a planisatu organisarea nouei bance dualistice. Acésta dechiaratiune se vede a fi bagatu ministriloru austriaci mintea in capu, deórace vedemu, ca ei nice in conferintiele ce s'au tienutu in Budapest'a sub influinti'a domnitoriului n'au voitu se faca unguriloru nici cea mai mica concessiune. — Nemtii ar voi bucurosu se amane cestiunea impacatiunei pana ce va trece pericolulu ce amenintia monarchi'a din afara, inse ungurii vreau din contra se se folosésca, de perplesitatea in care se afla monarchi'a din caus'a situatiunei esterne si credu a o esploatá in profitulu loru, pentru acea ei insistu a se vedé catu mai curendu cu banca si bancnote nationale maghiare. Astfeliu a remasu, cá din partea cameregloru de ambele parti se se alega deputatiuni regnicolare, pentru desletegarea cestiunei bancei nationale, si déca nice cu ajutoriulu aceloru delegatiuni nu se va ajunge la scopu, atunci nu mai remane alta, decatu cá insusi Domnitoriulu se taia nodulu gordianu. — Vomu mai reveni la acésta momentósa cestiune a bancei.

* *
*

Lordulu Salisbury a sositu in Constantinopole inca in 7 Decembre si de atunci pana astadi se tienu conferintie prealabile, cari suntu menite de a prepará si asecurá bunulu resultatu alu conferintieloru regulate. Pregatirea merge inse cu anevoia; se vede ca diferintiele suntu mari. Lordulu Salisbury conferéza mai desu si mai multu cu generalulu Ignatieff, care se pare a avé mandatulu de a nu cede nice catu e negru sub unghia dela propunerile guvernului russescu, care acum ori nici-odata vrè se si bage pe cazaci in Bulgari'a si se o curetie de basî-bozuci, cerchesi si alte lifte barbare. Se póte inca intemplá, cá nice se nu se mai tiena conferintia regulata la casu, candu in urm'a sondariloru prealabili nu s'ar' aretá prospecte de unu resultatu favorabilu. Angli'a are de cugetu a propune, cá se se acórde Turciei unu terminu de siese luni pentru esecutarea reformeloru si dupa espirarea acestui tempu se se intrunésca conferinti'a de nou, cá se controleze reformele introduse. Acésta propunere nu promite nice unu resultatu multiumitoriu si pentru aceea nice nu se va primí.

— Comandantele supremu alu armatei russesci, marele principe Nicolae Nicolaieviciu, la trecerea sa prin Moscovi'a catra Chisienevu fù primitu cu mare entusiasmu de catra poporatiunea de acolo. Principele si cu suit'a sa merse mai antaiu in monastirea Troizka-Cerchevu, unde dimpreuna cu suit'a sa primì bineouventarea dela archimandritulu. Dupa aceea insocitu de guvernatorulu generalu principele Dolgoruchi merse in catedralea archangelului Michailu si apoi in catedralea Uspenski, unde fù binecuventatu de catra metropolitulu. Marele principe fù apoi iuvitatu la dejunu la guvernatorulu Dolgoruchi, care redicà unu toastu in onórea marelui principe si dise intre altele: „Este o mare onóre pentru mine, ca comandantele supremu alu armatei russesci merge din cas'a mea la implinirea missiunei ce 'lu astépta, la fapte mari de arme si resbelu".

— Diariului „Corresp. Politica" i se scrie din Odess'a, ca comandantelui supremu alu armatei de sudu i se va da si o cancelaria de persóne civile, constatatória din 65 functionari de administratiune, cari au se urmeze armatei in Bulgari'a si indata ce va intrá armat'a acolo, se iè in mana administratiunea tierei.

— Din Varsiovi'a se scrie, ca in primele dile ale lunei curinte au aparutu in Russi'a unu ucasu alu imperatorelui, care reguléza administrarea provincieloru straine. In sensulu acestui ucasu comandantele armatei russesci, indata ce ar' intrá pe territoriulu unei poteri amice se caute cu ajutoriulu comissariului civilu, ce i se va da la dispositiune, a se pune in intielegere cu auctoritatile administrative din acea provincia. La casu inse, candu armat'a imperiale ar' ocupá vre o provincia inimica, atunci comandantele armatei denumesce indata unu gubernatoru generalu, care va luá in mana conducerea affaceriloru.

— Angli'a din partea sa a slabitu din zelulu celu mare, cu care incepuse a se opune planuriloru russesci. Diariulu „The Financiar" dice, ca Angli'a se va multiumí, la casu candu armat'a russésca ar' intrá in Bulgari'a, cu ocuparea Constantinopolei, spre a impedecá ori-ce atacu alu russiloru contra capitalei imperiului ottomanu. De altmintrelea opiniunea publica in Angli'a se pronuncia la fia-care ocasiune contra politicei bellicóse a guvernului si respective a lordului anglesu Beaconsfield, despre care Bright dice, ca cu limb'a lui imprudenta face mai dificile mantienerea pacii, si declara, ca Angli'a nu póte face mai mare bine poporatiuniloru crestine din Turci'a, decatu déca va spriginí propunerile Russiei. Celebrulu istoriografu anglesu, dlu Carlyle merge inse si mai departe si dice, ca in tempu de dóuedieci de ani de concessiuni din partea Europei, turcii n'au invetiatu decatu cum se ajunga la macelurile din Bulgari'a, ca loculu loru nu mai este in Europ'a si ca trebue se parasésca pentru totu-deaun'a coast'a Bosforului.

— In 8 Decembre s'a tienutu in Londonu o conferintia anti-turcésca sub presiedinti'a ducelui de Westminster. La acésta conferintia au luatu parte preste o miia de deputati din tóte partile tierei, intre acestia si Gladstone, episcopulu de Oxford si mai multi membri ai parlamentului. Cu acesta ocasiune s'a accentuatu, ca guvernamentulu turcescu este necompatibilu cu civilisatiunea europeana, ca nu este nice unu prospectu, cá guvernulu turcescu se esecute vr'odata reformele cerute de Europ'a. Scopulu principalu alu conferintiei fù, cá se se silésca guvernulu a merge mana in mana cu Russi'a si a taiá Turciei ori-ce sperantia de ajutoriu din partea sa. — Totu in aceeasi di sér'a se tienù apoi o adunare sub presiedinti'a lui Shaftesburg. Adunarea se declarà contra dominatiunei turcesci in provinciele crestine. Gladstone dise, ca tiér'a desapróba politic'a guvernului, care favoriséza pe Turci'a si pentru care numai Disraeli este responsabilu. Turci'a a violatu tratatulu de Parisu; poporulu anglesu nu se invoiesce, cá Salisbury se spriginésc'a in conferintia pe Turci'a, deórace acést'a insémna a sprigini tirani'a si corruptiunea. Spre a curmá dominatiunea absoluta a Turciei in Bulgari'a, Bosni'a si Erzegovin'a este necessaria interventiunea. In fine Gladstone 'si esprimà recunoscinti'a facia de imperatorele si poporulu russescu si dise, ca Angli'a trebue se contribue la oper'a de eliberare a crestiniloru din Orientu.

— O foia francesca publica unu telegramu din Berlinu, in care se dice ca, fiindu intrebatu principele Bismark, déca Germani'a ar esî din neutralitate la casu candu Angli'a ar' ocupá o parte din territoriulu turcescu, ar fi respunsu, ca in casulu acel'a Angli'a ar fi considerata ca voiesce se ié garantie cá si Russi'a prin ocuparea Bulgariei, si ca guvernulu germanu n'ar luá parte pentru Russi'a, ci ar remané neutra.

— Din Constantinopole se comunica, ca intre marele viziru si Midhat-pasi'a esiste unu conflictu flagrantu. Spiritele sunt fórte aprinse in ambele partite; eventualitatea unui conflictu inspira guvernului o teama asiá de mare, incatu concentréza in Stambulu trupe considerabile de armata. Liniscea publica este cu atatu mai amenintiata, deórace Midhat pasi'a este de unu caracteru energicu si resolutu, care scie pune in regula pe poporu. Din nenorocire Sultanulu Abdul Hamid inclina spre marele viziru si este influintiatu de cumnatulu seu Mahmud. Damad-pasi'a cere dela sultanu, cá se-lu aresteze pe Midhat, deórace prin realisarea reformeloru lovesce de-adreptulu in poterea sa suverana.

Romani'a.

(Continuare despre situatiune.)

Cele mai multe diaria austro-ungouresci avura in timpulu din urma mare bucuria, ca in Bucuresci ar' fi proruptu crisa ministeriale si ca voru urma in curendu demissiunile. Noi nu avemu ce se ascundemu: ministeriulu Brateanu este incungiuratu de intrige interne si subminatu din afara, din strainetate; déra actualile intrige s'au spartu érasi in capulu celoru cari le urdisera, si cu atatu mai usioru, cu catu dn. Ioanu Brateanu si mai toti colegii sei, anume dd. Nic. Ionescu, Dim. Sturdza, Vernescu nu tienu nimicu la portfoliele loru de

ministri si suntu gata se le depuna ori-si candu in manile Domnitoriului. Corespondentii diarieloru jidovesci scrise nemtiesce, au scornitu faime de conflicte, sub pretestu, ca senatulu ar' fi alesu pe dn. M. Cogalniceanu de v.-presiedente, pentru cá d-s'a se se iè de capu cu fostii sei colegi, apoi ca senatulu nu ar' vrea se dè afara (conformu legei de immunitate) pe fostii ministrii si acuma senatori dd. L. Catargiu, I. M. Florescu, G. Cantacusinu. Lectorii sciu, ca camer'a cea alésa de nou decretase in vér'a trecuta darea in judecata a fostiloru ministri mai alesu pentru abusu de potere, éra commissiunea alésa si insarcinata cu investigatiune séu cumu se dice in Romani'a, cu instructiunea processului, dupa-ce lucrase cateva luni de dile, substernù operatele sale camerei si cerù cá cativa ministri se fia dati in judecata. Déra pe cei cari suntu deputati séu senatori, ii apara legea immunitatiei, de sub care-i póte trage numai corpulu legislativu. Camer'a deputatiloru aflà, ca faptele numitiloru fosti ministri ar' fi calificate, cá densii se fia dati in judecata; deci adressandu-se catra senatu, cerù estradarea celoru trei membri ai sei. Acésta se intemplà intre 12/24 si 16/28 Nov. a. c. Acuma cá si in vér'a trecuta se nascura cestiuni de principiu in lipsa de una lege precisa despre responsabilitatea ministriloru. Discussiunile cate áu decursu in senatu asupra casului acestuia suntu prea interessante. Unii senatori se incercá se incurce si pe ministeriu in conflictulu escátu intre ambele corpuri legislative; déra ministrii potea se le respundia precum s'a si intemplatu: Gubernulu nu cere darea in judacata a antecessoriloru sei; camer'a cere, alegeti-ve lucrulu cu ea. Preste acésta insii cei inculpati cerura cá se fia dati in judecata la tribunalulu pe care-lu va denota camer'a deputatiloru, ca-ci densii nu se temu de nici-o judecata. Cu tóte aceste, in sectiunile senatului maioritatea loru respinse propunerea camerei si acuma conflictulu intre cele dóue corpuri legislative era se fia definitivu. In siedinti'a plenaria luà cu totulu alta facia. Renumitulu barbatu professorulu de drepturi dn. M. Bosianu, senatoru si jurisconsultu consummatu, asiedià cestiunea pe basele ei firesci probandu senatului, ca camer'a deputatiloru nu avea nici-o necessitate legale de a cere auctorisatiunea densului, si ca déca totusi facù acestu pasu, a fostu numai din deferentia catra auctoritatea senatului. In acelasiu sensu cuventà si senatorulu Alex. Giani, reclamandu dreptulu comunu pentru toti cetatianii, fia ministri fia particulari, apoi inchiaie dicundu, ca de se va produce conflictulu, culp'a o va avé numai senatulu, candu ar' respinge cererea legitima a camerei, fora cá se póta produce argumente de valóre. Vediendu ministrii, ca mai multi senatori cauta preteste cá se traga si pe gubernu in conflictu, participara si densii la desbatere prin dd. Dim. Sturdza ministru alu lucrariloru publice si prin dn. Statescu, min. alu jusitiei, cári in fine considerandu-se solidari cu camer'a, in care ministeriulu nu combatuse votulu ei, declarara, ca déca senatulu va respinge invitatiunea camerei, gubernulu va considera respingerea cá votu de neincredere. In fine in siedinti'a din 3 Dec. n. (dumineca) dn. Nic. Ionescu ministru de esterne intr'unu discursu illustru puse cestiunea neteda asia: „Senatulu trebue séu se acórde séu se refuse puru si simplu in modu peremptoriu auctorisatiunea ceruta“. Cu acésta propunere cathegorica se curmara dintr'odata tóte calile strimbe si apucaturele piezisie, éra senatulu adoptà cu 47 de voturi contra la 10 propositiunea emendata de dn. Bosianu asia: „Senatulu acórda (dà) auctorisatiunea ceruta de catra camera, fora a prejudeca intru nimicu la procedur'a ce se va introduce prin legea relativa la responsabilitatea ministeriale, pe care gubernulu o va presenta cameroloru spre a se lua la desbatere.“

Cu aceste conflictului i s'a frantu gùtulu si corespondentii straini remasera budiati. Si adeca ce a fostu tóte aceste? Nimicu alta, decatu ceea ce se intemplá in trecutu fórte desu in Ungari'a intre cas'a Deputatilorn si intre a Magnatiloru, in Transilvani'a intre regalisti si deputati, asemenea sï pe airea.

In 16/28 Nov. se mai intemplase unu altu incidentu in senatu. Dnului Desliu, senatoru liberale, déra cevasi cam lipsitu de tactu, ei casiunase a depune mai de inainte la presidiu una interpelatiune de mare gravitate, prin care era se intrebe pe gubernu, déca este adeveratu, ca ministrulu actuale alu justitiei si respective gubernulu intregu ar' fi pusu parchetulu (terminu franc., adeca pe procurori) la dispositiunea, la poruncile comisiunei investigatórie si ar' fi compromisu in modulu acesta independenti'a justitiei, cu alte cuvente, ministeriulu actuale s'ar' porta intocma cá celu cadiutu. In acea di ei casiunà totu dlui Desliu a declará, ca e decisu se amane (prorogare) acea interpelatiune a sa, din causa „ca ne aflamu in epoca si impregiurari grele, candu unirea trebue se predomine intre toti romanii“. Ministrii inse si anume alu justitiei, alu lucrariloru publice si de interne raniti in sufletulu loru pentru inculparea grea aruncata in publicu cu atata usioratate, pretinsera cu tóta energi'a, cá tocma din caus'a impregiurariloru grele acea interpelatiune se se iè nesmintitu in desbatere si inca in celu mai scurtu timpu, spre a se face lumina, ca-ci nu póte fi permisu, cá tocma acuma se sufere prestigiulu gubernului; se sufere persón'a, se se duca ministrulu convinsu de culpa, déra auctoritatea gubernului se fia aparata. Dn. Dim. Ghica (principele) iute la mania cá totudeauna, se scolà asupra ministrului de interne pentru nimica tóta, ca-ci dlui Vernescu ei venise a subride la audirea unei frase, si se apucà se'lu spele cu caramida, pana candu dn. v.-presiedente M. Cogalniceanu se vediù necessitatu a-lu chiama la ordine. Incidentulu se inchiaià prin aceea, ca dn. Desliu -si retrase interpelatiunea cerendu cá se se stérga cu totulu dela ordinea dilei.

De altumentrea, celu care va cití „Monitorulu“ pe fia-care di cu atentiune, curendu va afla, ca desbaterile parlamentarie suntu influintiate fórte multu de gravitatea estraordinaria a situatiunei. Ele decurgu, amu poté dice, in presenti'a armatei puse pe pitioru de bellu, in audiulu unui corpu de aprópe 30 mii cantonatu in capitala si prin pregiuru, in asteptarea din septemana in septemana a corpuriloru armatei russesci, cu ânimele pline de ingrijare, ca pe la cetatile danubiane se potu intempla bombardemente intre russi si turci, prin care ar' cauta se sufere si cele romanesci, cu presimtire, ca déca Pórt'a otomana se va incapetiena, cá se respingă dreptele si nedisputabilele pretensiuni ale natlunei romanesci coprinse in sciutele memorande, supremulu comandante alu armatei romanesci principele Carolu I se va vedé necessitatu a face pe facia causa comuna cu Russi'a, si a participa prin urmare in modu activu la operatiunile militarie. In situatiune cá acésta e lucru firescu, că desbaterile parlamentarie se fia mai irritate cá oricandu altadata si cá passiunile se colcaia mai cu vehementia. Ferice de aceia, cari se potu domina pe sine.

Despre necurmatele insulte cate se arunca pe fiacare di de catra press'a austro-ungurésca asupra corpului de oficiari si a intregei armate romanesci, se iè nota in Romani'a si se crestédia bine. Fiti incredintiati, ca déca numai a diecea parte din acele ar' coprinde adeveru, supremulu comandante s'ar' abtiené a lauda cu atata caldura tienut'a si tóte virtutile militari ale ostasiloru tierei. Dóra va da Ceriulu ocasiune si soldatului Romaniei, cá se arate lumei ceea ce póte densulu.

Brasiovu in 12 Decembre. Dupa-ce se pusese inca in Octobre érna grea cu geru, inainte cu vro doue-spré-diece dile incepù se bata austrulu, care duse tóta neu'a de pe campu si siesu, si acum de cate-va dile plóua multu, din care causa drumurile, si altmintrelea reu ingrigite de cativa ani incoce, se strica tare.

Intre altele populatiunile nóstre continua de a fi ingrigiate, ca si pe aicea comerciulu ar' mai prinde ceva aripi, déca creditulu patriei nu s'ar sgudui mereu prin fallimente mai vertosu din afara cari ne influintiéza si pe noi. Industriarii au iuceputu se mai inviue din causa, ca in Romani'a se ceru mai multe manufacture necessarie armateloru, cum caltiaminte cu miiele de parechi, panura, sielaria, funaria, charteia etc. etc.

Familiele cu copii suntu fórte ingrigiate, de candu anghin'a difterica incepù érasi se decimedie printre prunci, mai alesu pe la Muresiani (M. Vásárhely) in orasiu si pe la sate, apoi si pe la Clusiu, Oresteia etc. Este fórte necessariu, cá parintii se nu suferia pe copíii loru in societate cu copii necunoscuti, nici se-i sarute nimeni, nici se-i lase la familii, despre cari nu sciu siguru, déca se afla sanetóse, éra in casu de periculu se chiame iute pe medicu. Este unu morbu orientale acest'a, adusu din Algiru la Franci'a, de acolo la Galati, de unde se latî preste tierele nóstre, blastematu cá ciuma; uneori ataca si pe ómeni mari.

Noutati diverse.

(Parastasu pentru rep. M. Andreiu Siagun'a.) Conformu conclusului sinodalu die 1874, memori'a neuitatului Archiepiscopu si metropolitu Andreiu baronu de Siagun'a s'a serbatu eri in 30 Novembre st. v. in tóte besericele din archidiecesea Sibiiului. Acésta serbare s'a seversitu si aici in Brasiovu in unu modu demnu de faptele marelui barbatu. Junimea dela scolele centrale de aice cu flamur'a serbatorésca in frunte, insocita de corpulu professoralu, de efori'a gimnasiului si de alti numerosi barbati romani de aici merse la órele 9. a. m. iu beseric'a santului Nicolae, unde asistara la celebrarea parastasului in memori'a marelui barbatu. Inse nu numai pentru institutele de invatiamentu, ci pentru totu publiculu romanu din Brasiovu fu acésta dî o dî de serbatória.

(Pentru prossim'a adunare) a comitatului Brasiovu, convocata pe 18 Decembre si dilele urmatóriele, obiecte: Mai multe ordinatiuni ministeriali in affaceri de dare, despre manipulatiunea cu banii copiiloru orfani, mai multe cause, cari atingu organisatiunea comitatului, unéle affaceri referitórie la averea cetatii Brasiovu, si in fine doue petitiuni ale altoru comitate. Siedintiele se tienu in sal'a din cas'a consiliului comunalu. Invitatiunile s'au facutu in cele trei limbi ale statului.

(Principele Cercavschi) este denumitu de catra guvernulu russescu de comissariu civilu pentru Bulgari'a. Missiunea acestui comissariu este, a pune in viétia reformele, ce Russi'a voiesce a le introduce in Bulgari'a.

— Diariale maghiare latira faim'a, ca comunicatiunea intre Romani'a si Transilvani'a s'ar' fi ingreunatu din caus'a evenimenteloru bellice, ca-ci romanii facu dificultati la trecere. Din acésta faima nimicu nu este adeveratu mai multu decatu numai atata, ca dupa-ce auctoritatile politice maghiare au spionatu si chicanatu pana acilea pe multime de romani caletori sub pretestu, ca ar' fi candu emissari dacoromanesci, candu spioni muscalesci, asia dela unu timpu incóce auctoritatile politice romanesci privindu in acésta procedura o specie de hostilitate ascunsa clandestina si unu ce de a terrorisa, au inceputu a lua mai bine la ochi pe acea multime de maghiari si armeni maghiarisati, cati mergu si vinu necurmatu preste fruntarie; romanii nu'i intréba de nimicu, nu'i chicanédia intru nimicu, numai catu le urmarescu pasii, mai alesu de catra Dunare, cá nu cumva maghiarii se faca vreo secatura cu turcii pe la vreo statiune undeva. Mai departe insusi „Buk. Hiradó“ marturisesce in gur'a mare, ca multimei de maghiari colonisati in capitale si pe airea nu li se atinge nici perulu din capu; nu li se face nici sila cu cuartirele de soldati, déca suntu suditi austro-unguresci, déra ca primescu ei de buna voia soldati care vré, care nu, e scutitu. Atata e totu.

— In Murasiani (M. Vásárhely) facù fallimentu unu advocatu, despre care diariale maghiare spunu, ca acela in viéti'a sa nefericise pe fórte multi ómeni aruncandu'i in concursu, séu altumentrea spoliandu'i de averi. Toti se bucura de caderea lui („Ebred.“ etc.)

— Scandalele din Dev'a nu se mai curma. Mai tieneti minte pe celu de asta-véra. De atunci dn. Madzsar János exdirectoru dela scól'a pedagogica de acolo titulata „Az igazság szava“

(Vocea adeverului), in care descopere la scandale despre dn. Réthi Lajos si de dn. Gönczy Pál consiliariu ministeriale, care numise pe Madzsar turburatoriu de pace si dacoromanistu, apoi midiulocí destituirea lui. „Ébredés“ (nr. 57) dice, ca Madzsar are dreptate intru tóte, ca-ci susu numitii „liberali“ -si facusera de capu. Nóue ni s'ar' paré, ca Madzsar nu se potuse familiarisa cu ide'a, ca pe romanii din comitatulu Hunedórei 'i-ar' poté ei maghiarisá si calviní asia curendu, cumu credea Réthi, pre candu se esecutase in 1871 comedi'a cea mare dela Brasiovu cu scirea lui Gőnczy, Tanárky, Molnár Aladár et Compani'a tóta dela Clusiu si Buda-Pest'a, pre candu era se se puna si Associatiunei si la tóta cultur'a romanésca funea in gùtu.

— Unele diuarie spunu, ca romanii din numerós'a comuna Borgo-Prundu (in dist. Naseudu) s'ar fi revoltatu pentru asupriri agrarie. Noi nu avemu nici o scire despre acestu nou incidentu agrariu.

— Caus'a plecarei rapedi a unui regimentu din Bucuresci spre Dunare fu scirea venita, ca basî-bozucii si alti turci banditi trecu Dunarea séu in insulele romanesci, taia padurile, fura vitele si omóra ómeni, adeca tocma cá in an. 1854. Toti cati cutédia a trece in modulu loru barbaru 'si voru lasá óssele pe pamentulu romanescu, éra sufletele loru au se sbóre in raiulu lui Mahomedu. Popolatiunile din cetatile danubiane Giurgiu si Calarasi, caroru le-a remasu suvenirea din trecutu, erá p'aci se incarce si se plece in laintrulu tierei. Se nu aiba nici o frica, au trecutu acele dile de infami'a.

(Grandina si sloiuri de ghiatia.) In unu districtu alu Iamaicei s'a intemplatu in 8 Oct. a. c. unu evenimentu ne mai pomenitu pana acum in istori'a minuniloru naturei. O caldura nesuferita, care facuse de termometrulu se urcase la 92 graduri Fahrenheit, prevesteá sosirea unei furtune mari. Furtun'a sosi precedata de tunete tari si fulgere neobicinuite. In locu de ploia incepù inse se cada grandina, care la inceputu erá de marimea unui bobu de mazere, éra cele ce urmara erau sloiuri de ghiatiu de doue schiópe in diametru. Formele loru erau din cele mai fantastice. In tempu de unu patrariu de óra i se oferi lumei unu spectaculu dintre cele mai singulare: campii de verdétia tropicala acoperite cu sloiuri de ghiatia stralucitórie, care in viéti'a sa nu vediuse si nu atinsese ghiatia erá intr'o incremenire neesprimata Acestu fenomenu ofera invetiatiloru destula materia pentru cercetari scientifice de mare importantia. — Noi pe aici avemu destula ghiatia, dér aceea totu n'amu patit'o, cá vér'a se capetamu sloiuri de ghiatia din nuori. Déca ne trebue vér'a ghiati'a trebue se ne ingrigimu din érna.

(Inundatiuni.) Unu telegramu din Adrianopole ne spune, ca in urm'a esundarii riuriloru Mariti'a si Tundsa, cari se impreuna ácolo, partile cele mai inferióre ale orasiului Adrianopole fura inundate asiá de tare, incatu se dirimara vr'o miia de case si se innecara mai multi ómeni. Alta scire electrica din Londonu dela 6 Decembre anuncia, ca in mai multe parti ale Angliei se ivira tempestati grele si inundatiuni infricosiate. La Peterhead s'au innecatu trei nài norvegiane; dintre cei 24 de matrosi, cari se aflara pe nai, nu scapà nice unulu.

(Russi'a tiparesce proclamatiuni romane.) Din Chisienevu se telegraféza cu datulu 6 Decembre, ca dela tipografi'a universitatii din Moscovi'a au sositu acolo 100 de mii esemplare ale unei proclamatiuni romane, cari se voru imparti poporului la pasirea armatei rusesci pe territoriu romanu. — Ni se pare ca si acést'a este numai o scornitura analóga cu cea din dilele trecute, care diceá, ca arsenalulu si archiv'a statului din Bucuresci s'au stramutatu la Tergovisce.

(Intre Romani'a si Angli'a) inca s'au statoritu punctele pentru inchiarea unei conventiuni comerciale, „London Gazette“ publicá o declarare dela 30 Novembre subsemnata de Carolu Derby si de agentulu romanu Ghica, prin care se reguléza provisoriu relatiunile de comerciu dintre Angli'a si Romani'a, pe basea dreptului accordatu natiuniloru favorisate. Nu preste multu se va inchiá conventiunea definitiva.

(Una fundatiune grandlósa) facù episcopulu r. c. din Neutra in Ungari'a cu ocasiunea serbarei iubileului de 25 ani cá episcopu. 200,000 fl. si 1000 galbini sacrificà pentru stipendia la 15 studiosi din gimnasiale Neutra, Trencinu si Szillein, cate 80 fl. anuali. Astfeliu de toaste amu dori se se redice si intre romani.

(Difteritis) bóla de pantece, domina la Dev'a in mesura asia de acuta, incatu fisiculu comitatului aflà neaparatu a propune inchiderea scolei pe vr'o 8 dile.

Mai nou.

La Constantinopole, dupa ce Salisbury si Ignatieff convorbira lungu Tempu cu sperare de cointielegere impressiunile urmate suntu favorabile pacii. Catu privesce la autonomi'a provintieloru turcocrestine se unescu plenipotentii, numai in caus'a garantiei, ce e a se da de Turci'a, se impartira opiniunile in conferintiele premergatórie.

D. Demetriu Brateanu a plecatu la Constantinopole, cá tramissu extraordinariu alu Domnitoriului Romaniei.

Representantele din Belgradu alu Austro-ung. e avisatu a cere satisfactiune dela gubern. serbescu, pentru-ca a opritu si cercetatu vasulu Radetzky. Dóue monitórie austro-ung. pe Dunare au plecatu la Semlinu din caus'a acésta.

Constantinopole, 8 Decembre. — Doui muntenegreni au fostu arestati Mercuri in palatulu lui Midhat-pasi'a; ei aveau intentiunea se'lu asasineze. O cercare formata cu scopulu de a rapí pe fostulu sultanu Murad si de a-lu conduce la Odess'a, a fostu descoperita Marti'a trecuta. Patru individi au fostu arestati, intre cari doui turci, unu polonesu si unu grecu, fostu ajutoriu de dragomanu la ambasad'a anglesa. Se pare posibilu, ca poterile se voru invoí in privinti'a organisarii ce trebue propusa pentru Bosni'a, Hertiegovin'a si Bulgari'a; dér' mai suntu inca divergintie de opiniuni in privinti'a cestiunii garantieloru.

Constantinopole, 5. Decembre. Generalul principele Ghic'a, agentulu Romaniei, a avutu sambata o intrevedere cu marele veziru, la resiedinti'a acestui'a.

Cursurile

la bursa in 12 Decembre 1876 stá asia:

Galbini imperatesci — —	5	fl. 97	cr.	v. a.
Napoleoni — — —	10	„ $10^1/_2$	„	„
Augsburg — — —	115	„ 50	„	„
Londonu — — —	126	„ 50	„	„
Imprumutulu nationalu —	66	„ 50	„	„
Obligatiile metalice vechi de 5%	60	„ 20	„	„
Obligatiunile rurale ungare	73	„ 25	„	„
„ „ temesiane	71	„ —	„	„
„ „ transilvane	71	„ 75	„	„
„ „ croato-slav.	84	„ 50	„	„
Actiunile bancei — —	819	„ —	„	„
„ creditului — —	136	„ 20	„	„

Redactoru respundietoriu si Editoru

IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.